

KERKBAND

L' ARCA DE NOÉ

Nederlandse Interkerkelijke gemeente DENIA

38ste jaargang
8 oktober 2017

Gebed

Lieve God, help mij mijn waarde in te zien,

want dan kan Uw liefde in mij stromen.

Onder de puinhopen van mijn leven ligt het zaad

dat tot leven wil worden gewekt door U.

Raak mijn wonden aan,

vergeef mij mijn misstappen en vernieuw mij.

Laat mij zijn zoals U mij ziet.

Want voor U ben ik van waarde, van goddelijke waarde.

Uw liefde keert alles ten goede,

ook mijn wonden en mislukkingen.

U wekt op tot leven,

maak het zieke gezond en doet het verlamde

in mij doorstromen met goddelijke kracht.

Daar vertrouw ik op en dank ik U voor.

Amen.

Roelof Tichelaar

Woord en Geest, sacramenten en symboliek, betekenis van liturgie.

(ds. Willem van Buuren)

Elk gesprek is anders en iedereen heeft een eigen uniek verhaal. Dat is de conclusie van de ontmoetingen die ik met velen van u mocht hebben. Maar soms komen er bepaalde onderwerpen meermaals ter sprake. Dat is dan voor mij aanleiding om er in de vieringen anoniem wat aandacht aan te besteden of anderszins op terug te komen. Het lijkt me nu ook goed er in de Kerkband wat over te schrijven. Het staat dan zwart op wit en kan wellicht aanleiding zijn tot verder gesprek en nadere bezinning met meerderen die deze onderwerpen boeien.

De in veel kerken geopende kanselbijbel op de avondmaalstafel, soms met goud opdruk en koperen sloten, lijkt me daar niet te liggen als Het Woord (*van God*), maar als een verbeelding, die daarnaar verwijst. Het Woord is immers niet het resultaat van vertalers of boekdrukkers, maar is uiting van de Stem die vanaf begin tot eind schepend en volbrengend aanwezig is: de Alpha en Omega. Die Stem klinkt niet alleen als wens en belofte, maar is ook daad (hebreeuws: dabār). Het is dus niet zo zorgvuldig, een biblia van gewijde boekwerken (=bijbel) gelijk te stellen met het ongrijpbare en ontastbare Woord van God. Misverstanden kunnen niet alleen beginnen met onzorgvuldig taalgebruik, maar ook met de bij velen nauwelijks aan te tasten gedachten dat wij Het Woord (*van God*) in de hand zouden kunnen hebben en daarover beschikken.

Maar is dat geen misvatting, overmoed en onbeschaamdheid?

Waar gaat het dan wel om? Wel, dat we biddend de bijbelse geschriften zouden horen / lezen opdat we ontdekken dat Het Woord niet het hetzelfde is als gestolde (en vertaalde) lettertekens, maar een geestelijke werkelijkheid is, die ons en ons gehele bestaan wil aanspreken.

Een opengeslagen bijbel op de avondmaalstafel is dus geen boekverering, maar verwijzing naar iets ongrijpbaars, waaraan dit boek zijn betekenis ontleent en waarover de inhoud onophoudelijk de lezers wil inwijden. Natuurlijk gebeurt dat in de taal en stijl van de vele bijbelschrijvers en redacteurs. En dat is niet in onze hedendaagse taal noch onze stijl.

Dus behalve de vertaalproblemen zijn er ook kwesties van stijl, poezieweergave, en de veel voorkomende beeldtaal. De schrijvers van ooit, schreven voor de mensen van ooit. En daarom moeten de huidige lezers zich de moeite getroosten om daarmee rekening te houden, wil het geschrift (*dat voor alle tijden en mensen een boodschap heeft*) niet zijn zeggingskracht verliezen. Zonder verdieping *in* en besef *ván* het taaleigen, liggen talloze misverstanden op de loer. Bijvoorbeeld dat God zijn boodschap wel wat eenvoudiger en leesbaarder had kunnen geven, waarbij wordt voorbijgegaan aan de opgedane menselijke *ervaringen van een goddelijke omgang*.

Wij geloven dus niet als de Mormonen in een uit de hemel gevallen boekwerk, maar dat gewone mensen dingen hebben geschreven, waarvan de kerk belijdt dat zij daarin door Gods Geest zijn geleid. En *dát*, omdat ze in de verhalen Gods Stem herkenden en wij deze nog steeds herkennen mogen. Het gaat erom dat we ons aangesproken weten en niet dat er allerlei autoriteiten zijn die ons *dát (met emotioneel en fysiek geweld óf niet)* zouden kunnen opleggen. Wij geloven niet omdat we *moeten*, maar omdat we dat *willen*, en een vreemde kracht van buiten ons, vanbinnen overtuigt. En *dát* geloven gaat over *“het wandelen”* met een God wiens Naam een geheim inhoudt, wiens Woord niet los van Pasen is te zien en wiens Geest ons tot Pinksterdaden inspireert. Over God spreken zonder *dát*, doet ons bij de afgoden belanden. Daarom spreken we liever van de ENE, Israëls God en IK BEN, ter onderscheiding van b.v. de Baäl. Want de God van het *“zijn”* is een gans andere dan die van het *“hebben”*.

Behalve teksten, kunnen ook tekenen ons raken en ontroeren. Zij willen ons eveneens bij een geheim brengen, zonder daarmee het geheim ten volle te verklaren. We denken aan sacramenten (*m.n. doop en avondmaal*), die samen als voertuigen van het Woord reinigend, helend, bemoedigend en vertroostend onze gewonde zielen sterken. Als wij zorgvuldig met hoorbare woorden omgaan, zullen we dat ook met zichtbare sacramenten doen. Doch evenmin als we de uiterlijke bijbel vereren, hangen we aan uiterlijke tekenen van brood en wijn.

Zo willen we Jezus ook niet zien als de door sommigen bewonderde, toverende illusionist, maar als de Messias die *tekenen* stelde als beëliuchaming van *het Woord* en beëliuching van *de Geest*.

Van de Meester zullen we leren, maar wie alles - zonder vragen - denkt te weten, moet bij Mt. 10:25 zijn.

In de laatste avondmaalsdienst zei ik dat gerstebrood (Joh. 5:9) of Turks brood of Deventer koek even goed als water of appelsap tot een heilige (=andere) maaltijd kunnen dienen. Ook al is een sacrament méér dan een teken, want de betekenis gaat verder dan het uiterlijk: delen wordt vermenigvuldigen en wat ons (op-)voedt tot lichaam van de Heer, is méér dan brood. Maar ook het innerlijk kan in het uiterlijk worden uitgedrukt. Je kunt je afvragen waarom wij aan de verwijzing naar Pasen (*met de ongezuurde broden en de wijn*) niet gehoor zouden geven als dat volop in ons midden aanwezig is. Wat is het, dat we b.v. de apostolische verwijzing (I Kor.5:7,8) van geen betekenis achten en ons gewoontegetrouw aan gesneden wittebrood houden i.p.v. matzes? De maaltijd des Heren is toch geen dodenmaaltijd, maar een verwijzing naar het feest van Pesach, van uittocht en verrijzenis. Waarom zouden we de diepe teken-taal of symboliek die daarnaar verwijst, niet van belang achten, terwijl we ons over minder belangrijke zaken wél druk maken? Ook als de Maaltijd niet gevierd wordt, verwijzen de (lege) broodschaal en wijngkan op de avondmaalstafel naar het sacrament, waar zonder, we onszelf zeker tekort doen. Of is dat de overdrijving van een voorganger die Liturgiek studeerde?

Hetzelfde geldt voor de doop. In oude kerken kun je het nog steeds zien dat in het voorportaal een levensgroot doopvont staat, wat eraan herinnert dat je deze ruimte niet binnen kunt gaan, zonder dat deze verwijzing naar de 'geboorte' of 'wording' van een gelovige, wordt gepasseerd. Het sacrament verwijst toch naar het *nieuwe* leven, waaraan zowel Pasen als Pinksteren ten grondslag liggen? Niet in elke viering werden en worden de sacramenten bediend, maar de voorwerpen die daarnaar verwijzen hebben wel een legitieme en permanente plaats in het midden van de gemeente. Voor een groot doopbassin zal ik hier niet pleiten, evenmin als ik dat zou doen voor Spaans zoetbrood bij het avondmaal (*al lijkt me ook daar geen fundamenteel bezwaar tegen*), maar doe de dingen vooral wél bewust en voor ieder zichtbaar en hoorbaar.

De gehele vorm van onze samenkomsten is niet zo toevallig als menigeen denkt. Ze is door de eeuwen ontstaan als neerslag van een betekenis- en zinvol verstaan van de vieringen in tabernakel, tempel, synagoge en het samenkomen van de vroegchristelijke gemeente, zoals in het Aloude en Tweede Testament wordt verhaald. Dat moet vooral niet als *een heidense wet van Meden en Perzen* worden gezien, waarvan nimmer afgeweken wordt, maar wel als model van een zich op Israëls God en zichzelf bezinnende gemeenschap, met het oog op de wereld.

Zo is ook de Thora geen (juridische) Wet, maar (heilzame) Wegwijzer naar het land van belofte.

Vorm en inhoud voegen zich samen en zijn bedoeld om elkaar te versterken. Dan klinken onze vieringen voor ieder, als Godgewijde en mens-verheugende muziek, welluidend in de oren.

Bij vorige gelegenheden gedurende mijn verblijf hier in Dénia heb ik daar uitgebreid over gesproken en met beschrijvingen verduidelijkt (het zgn. *'ordinarium'* en het *'kerkelijk jaar'*). Zo horen de inzameling der gaven (*voor wie is ons 1ste offer bestemd?*) en de voorbeden, bij elkaar

Een *'orde van dienst'* bleek daarbij geen keurslijf te zijn, laat staan een stok om te slaan, doch meer een staf om te gaan. En in het nieuwe liedboek vinden we een dienstig *'propium'*.

Kunstzinnige en muzikale vormen, die het hogere doel van Woord en Geest dienen, zijn in de kerk altijd welkom. En een levende gemeente kan zich daaraan laven en daarvan groeien.

Samenvatting kerkenraadsverg. (2 okt. *secretaris. DR*)

Cor Pors *opent de vergadering* en heet de aanwezige leden en ds. Willem van Buuren, van harte welkom. We moeten er rekening mee houden dat dit voor Willem misschien ook de laatste keer in Denia is.

Willem houdt een inleiding over Psalm 121. Ik hef mijn ogen op naar de bergen...

De notulen zijn een juiste weergave van de vorige vergadering.

De ingekomen en uitgestuurde post.

- We hebben een uitnodiging ontvangen voor de receptie op 26 oktober van de Ned. club in Denia. Ze vieren hun 40jarig bestaan. *De club is oorspronkelijk opgericht door leden van onze kerk.*
- Tevens is er een uitnodiging binnengekomen om op zaterdag 28 oktober de 60jarige trouwdag mee te vieren van Roel en Reiny Polman (*zie deze kerkband*).
- De drie Ned. clubs in de regio, zijn geïnformeerd over onze predikantenplanning in de komende 14 maanden. Dit nemen ze netjes op in hun clubbladen. Dank daarvoor.
- Ds. Josée van de Putte meldt enerzijds dat ze onze Kerkband zeer lezenswaardig vindt en anderzijds dat ze een verslagje zal aanleveren over de predikantendag, georganiseerd door het IPNZE (*zie deze kerkband*).
- Ook ds. Maaike Schepers heeft de predikantendag bezocht en enkele (nieuwe) predikanten gesproken die graag naar Denia willen komen.
- De oproep voor de kascontrolecommissie heeft een naam opgeleverd.
- Maria Jobse heeft gemeld dat ze in de loop van oktober weer terugkomt naar Spanje.
- Door een lid van onze gemeente is een predikant voorgedragen. Aangezien er pas ruimte is in de loop van 2019 en de betrokken predikant dan reeds 74 zou zijn, heeft de kerkenraad het niet verstandig geacht om hierop in te gaan.
- De Spaanse Baptistengemeente heeft ons gevraagd om mee te werken aan de organisatie van de viering van 500 jaar REFORMATIE (*zie programma in deze kerkband*).
- Een vriendin van Maarten Verboon (*Irene Zwolsman*), heeft op ons verzoek een In memoriam geschreven over Maarten.

Pastorale zaken.

Het aantal vacatures gaat binnenkort toenemen, en dat baart ons zorgen. De suggestie om met meer Hulp-kosters te gaan werken zullen we zeker gaan (en moeten) doen. Met name in de periode half december/half januari en in de periode juli/augustus, zijn veel ambtsdragers afwezig.

De zangavond op 20 september was opnieuw een succes met 35 zangers. Dank aan Martin en Dory.

De startzondag met 45 bezoekers was interessant ingevuld door Willem met afwisselend Psalmteksten en Psalmen. Willem was zo betrokken bij het onderwerp dat hij de tijd uit het oog verloor. Daarna snel naar het huis van Atie en Henk de Jong want we waren aan koffie toe. Opnieuw hadden we geluk met het weer. De picknick was weer geweldig verzorgd door een aantal dames. Dank daarvoor.

De volgende kerkenraadsvergadering is op dinsdagmorgen 7 november 2017.

LIEF & LEED

IN MEMORIAM **Maarten Verboon.**

(Irene Zwolsman)

Wie was de ware Maarten Verboon?

Tijdens zijn indrukwekkende uitvaartdienst werd ons dat pas duidelijk. In een overvolle kerk, vol verschillende mensen die zeer uiteenlopende instanties vertegenwoordigden, gaf Maarten bij monde van ds. Lettie Oosterhof ons een laatste boodschap mee.....

Maarten heeft een veelzijdig leven geleefd. Hij hield zich bezig, soms was het bijna een bemoeien, met allerlei zaken.

Mijn eerste kennismaking met Maarten was tijdens een jaarvergadering van de Vereniging van Huiseigenaren: De Rekerlanden, waar hij net als wij toen woonde.

Tijdens die vergaderingen nam Maarten altijd het woord en nooit zonder reden. Ik ontmoette hem na jaren opnieuw (Maarten woonde inmiddels in Groet) tijdens een vergadering van vrijwilligers van Museum Kranenburgh Bergen. Weer nam

Maarten het woord om zijn standpunt luid en duidelijk te verkondigen. Wij gingen samenwerken in de Horeca van het Museum en het enige wat we soms bespraken was ons verblijf in Spanje. Hij had een huis in Oliva, wij in Benissa. We zouden elkaar eens bezoeken maar het kwam er niet van.

Mijn derde ontmoeting met Maarten was een verrassende. Ik las zijn naam onder een stukje in het kerkblad van de Oecumenische Kerk in Denia, Spanje. Nooit geweten dat Maarten iets met een kerk te maken had. Hoewel ik Maarten nu wat vaker sprak, wat kende ik hem nou nog? Zou Maarten, inmiddels gepensioneerd en

druk zijn met regionale radio, vluchtelingen en wat zoal niet meer, wel tijd hebben om zichzelf te kennen? Uiteindelijk waren we toch een keer gelijk in Spanje en zagen we elkaar in de kerk in Denia en we maakten een afspraak voor 27 april, Koningsdag. Iets van wat op lichamelijk ongemak leek, liet hij toen doorschemeren. Een wijntje maakte hem wat lossier en tijdens een etentje die avond bij Piet en Joke van der Brugge heb ik iets van de ware Maarten kunnen ontdekken. Zeer bewogen met de minderen onder ons, deelde hij veel en vaak uit. Hij heeft zijn naam eer aan gedaan. Echter, Maarten zelf had grote moeite te ontvangen, wat de omgang met hem soms bemoeilijkte.

Lettie Oosterhof sloot, met een lichte glimlach, de dienst af met de laatste woorden die ze tegen Maarten zei. Ze had net een zakje papaverzaad van hem gekregen. Ze zwaaide vanaf haar fiets naar hem en riep: "Bedankt voor je zaad Maarten".

Maarten's zaad wat gaan we er mee doen? Gooien we het op de rotsen van de verdeeldheid of planten we het in de wereldduin. We zullen Maarten missen.

IN MEMORIAM Hendrik Jan Voogt * 06.05.1929 + 18.09.2017

(ds. W. van Buuren)

Met veel verdriet, maar ook met een schat aan mooie herinneringen is op zaterdag 23 september j.l. door velen afscheid genomen van Hendrik Jan Voogt.

Enkele dagen ervoor had ik een gesprek met de zussen Clazina en Trudy en echtgenoot Ben over de Pater familias van de familie Voogt. Hoewel zij allen uit de omgeving van Rotterdam afkomstig waren, trok Henk al vroeg erop uit en startte een kruidenierswinkel in Amersfoort. In Leusden leerde hij zijn toekomstige bruid kennen waarmee hij allerlei plannen smeedde om de vleugels uit te slaan. In plaats van Canada werd het Beekbergen, waar ze een kippenbedrijf begonnen en eieren verkochten. Later kwam daar een slagerij bij. Henk was handig en bouwde zomerhuisjes, maar deed zich ook als bevlogen marktkoopman kennen. Hij had het in zijn vingers en zag overal een meerwaarde in. Ze kregen vier kinderen: Nico, Elbert, Henkjan en Gerda, waar ze altijd heel blij en opgetogen over waren evenals de schoondochters en schoonzoon met de kleinkinderen. Na het overlijden van broer Jan was Henk de oudste van het

gezin Voogt en zette zich in voor de onderlinge verbondenheid. Hij vond dat vooral de (familie-) feesten gevierd moesten worden. Ook besteedde hij veel tijd aan bezigheden buitenshuis, zoals de plaatselijke Oranjevereniging, hij was lid van de kerkenraad en verleende onderdak aan menig predikant. Hij was een sterke en oprechte en humoristische man met positieve gevoelens naar iedereen. Deed zijn geloof hem zo in de wereld staan? Nee, daar had hij zijn mond niet vol van, maar wel zijn hart. Dankbaar ging hij met zijn geliefde Jopie zijn weg en deelde vermenigvuldigend van wat hijzelf zag als gave en zegen van ouders en hemelse Vader.

Het moet wel zo'n veertig jaar geleden zijn geweest dat Henk en Jopie in Jávea een huis kochten om de vakanties door te brengen. Aanvankelijk in Benidorm, later in Dénia, vonden ze een kerkelijk dak boven hun hoofd met veel warmte en rijke bezinning. Ze genoten beiden van wat ze als toegift in hun leven zagen. Evenals we een week ervoor Henk te Loo deden gedenken (die zich beiden als twee wijze rustige mannen lieten kennen en waarderen) deden we dat in onze kerkdienst van 24 september met een lied van mijn vriend en collega Hans Mudde:

Onze namen staan geschreven in Gods hand

*Onze namen staan geschreven
in de holte van uw hand.
als een teken dat ons leven
in U, Heer, is ingeplant.
Steeds als Gij uw handen opent
zien uw ogen ons weer aan
en gedenkt Gij uw belofte:
een volkomen nieuw bestaan.*

*Laat ons in de stilte groeien
totdat op de jongste dag
onze namen openbloeien
op uw goddelijk gezag.
Dan gebeurt wat wij nu dromen
dat wij in uw louter licht
tot U nader mogen komen
aangezicht tot aangezicht.*

60 jaar getrouwd

We ontvingen de volgende brief van de fam. Polman.

*Beste mensen,
Roel en Reiny Polman-Geurts zijn op 28 oktober 2017, 60 jaar getrouwd. Op zaterdagmiddag 29 oktober (van 15.30 tot 17.00) willen wij vrienden en bekenden uitnodigen om dit met hen te vieren.
Hartelijke groeten.*

Plaats: Carrer Beniarbeig 14 (P28) , VERGEL.

Geloof en wetenschap kunnen elkaar inspireren.

(ingebracht door Henk de Jong)

Iemand zegt: God bestaat niet, omdat we van de apen afstammen. Een ander meent: de aarde is plat, want dat staat in de Bijbel. Als geloof en wetenschap hun grenzen niet respecteren, is frictie gegarandeerd. De afgelopen eeuwen getuigen daarvan. Geloof en wetenschap zijn steeds zichtbaarder en voelbaarder tegenover elkaar komen te staan. Maar waarom eigenlijk? En kan het ook anders?

Volgens de enquête beroepsbevolking was in 2015: 48 % van de 30-tot 35-jarige Nederlanders hoogopgeleid. Dat is ruim twee keer zo veel als een generatie eerder. Het gesprek over geloof en wetenschap is voor de meeste mensen dus al lang niet meer een academische ver-van-je-bed show. Het is een gesprek dat studerende kinderen thuis aan de keukentafel met hun ouders voeren. Of juist niet, want de ruimte voor een open gesprek is er lang niet altijd. Daarom is het goed om te verkennen waar die ruimte gegeven wordt. En ook waar de spanning rond dit thema vandaan komt.

Als er èèn Bijbeltekst is die kaders schetst voor een christelijk perspectief op de discussie rond geloof en wetenschap, dan is het Hebrëen 11:3: Door het geloof komen we tot het inzicht dat de wereld door het woord van God geordend is, dat dus het zichtbare is ontstaan uit het on-zichtbare.

Wetenschap richt zich op de geordende wereld van alles wat zichtbaar is. Geloof richt zich op de niet-zichtbare God, die tegelijk de bron van al het zichtbare is. Dat is een fijn en overzichtelijk uitgangspunt, Zelfs niet-christelijke wetenschappers kunnen zich meestal wel in deze verdeling vinden, want de wetenschap wil zichtbaar en tastbaar maken.

Toch ervaren we geregeld dat geloof en wetenschap niet zo harmonieus met elkaar optrekken. Het geloof is ervan overtuigd dat Gods ordening van de wereld gezag heeft in de zichtbare wereld, terwijl de wetenschap steeds meer aan de grenzen van het zichtbare komt, bijvoorbeeld als ze onderzoek doet naar het ontstaan van de wereld. Geloof en wetenschap hebben dus elk een eigen terrein.

Een terrein met grenzen. Geloof biedt een context waarbinnen we kunnen werken. Dat geldt ook voor een wetenschapper die de werkelijkheid en haar functioneren probeert te duiden en te begrijpen.

Juist omdat het geloof inzicht geeft in de dingen die je niet ziet, kan het richting geven aan je denken. Geloven en begrijpen vechten dan niet om voorrang, maar trekken samen op.

‘iets uit niets’: dat is waar de wetenschap ophoudt, omdat er geen enkele proef is te bedenken om zoiets na te gaan of over te doen. We moeten erkennen dat ons onderzoeken en ons kennen hier ophouden. Dat brengt meteen een paradox mee voor de wetenschap: de wetenschap mag nooit en kan nooit vanuit geloof een conclusie trekken. Maar waar ons onderzoeken en kennen ophouden, daar ervaren we dat onze menselijke geest verdergaat: we kunnen ons voorstellen dat er een Onzichtbare is die een doel heeft met wat er is. En we kunnen er ook nieuwsgierig naar zijn.

FUNDAMENTALISME. Het spanningsveld tussen geloof en wetenschap is historisch gezien betrekkelijk jong. Meestal wordt voor het begin van die spanning naar de renaissance gekeken. Dan wordt Galileo genoemd, omdat die leerde dat de aarde om de zon draait, terwijl de kerk stelde dat de zon om de aarde draait. Dat conflict ging echter niet over begrijpen tegenover geloven. Galileo was een zeer gelovig man en probeerde de werkelijkheid te begrijpen als een gelovig mens. Dat de inquisitie zo fel reageerde, was niet omdat ze een conflict zag tussen geloven en begrijpen, maar omdat ze Galileo een ketters geloof verweet.

Tijdens de verlichting werd de menselijke rede tot hogepriester van de waarheid gekroond. De rede wilde voor het eerst in de geschiedenis geen ruimte laten voor het geloof. Immanuel Kant was hiervan het duidelijkste voorbeeld: de rede alleen. Wie dat systematisch doorzet, breekt met zowel geloof als ontzag.

Echt op scherp kwam het conflict tussen geloof en wetenschap pas te staan toen dit rationalisme zijn pijlen op de uitleg van de Bijbel richtte. Methodes die in de literatuurwetenschap gebruikt werden om teksten te analyseren, werden ook toegepast op de Bijbel. Hoe oud is deze tekst? En welke bronnen heeft de schrijver gebruikt? Zo ontstond de tekstkritische methode van Bijbeluitleg.

Dat gebeurde vooral in de negentiende eeuw, door mannen als Julius Wellhausen. In plaats van de interne overtuigingskracht van de Bijbel ging extern onderzoek bepalen wat de Bijbel betekent. Er bouwde zich een spanning op tussen geloof en wetenschap. Gelovigen zagen hoe Bijbelteksten verkruiden en veranderden in de

handen van wetenschappers en gingen de wetenschap wantrouwen. Als tegenkracht ontstond een beweging van fundamentalisme. Zij bracht orthodoxe dogmatiek in stelling tegenover wat zij als liberalisme ervaarde. De spanning tussen fundamentalisme en liberalisme vond haar spits in de vraag naar de oorsprong: schepping of evolutie.

JERICHO. In de tekstkritische theologie kwam het al snel tot extreme standpunten. Het onderzoek naar de historiciteit van de Bijbel ging zo ver dat van vrijwel elk Bijbelboek zowel het auteurschap als de historische gegevens in twijfel werden getrokken.

In reactie hierop groeide de belangstelling voor archeologie. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg dit als tegenbeweging kracht. Er kwamen steeds meer harde bewijzen dat de dingen die de Bijbel beschrijft toch aardig met de historie in overeenstemming zijn.

Beide partijen probeerden archeologische vondsten in hun eigen voordeel uit te leggen. De opgraving van Jericho liet dat goed zien. In de jaren zestig werden de opgravingen gepresenteerd als bewijs dat het allemaal niet zo gegaan was als de Bijbel beschrijft. Jericho zou al tweehonderd jaar onbewoond zijn geweest toen het verwoest werd. Maar in de jaren tachtig wees nader onderzoek anders uit.

Aardewerk bleek verkeerd gedateerd en DNA van graankorrels bevestigde dat Jericho werd verwoest in de tijd waarin de Bijbel het plaatst.

Niettemin worden tot vandaag toe lesmethodes uitgegeven die de opgraving van Jericho als voorbeeld en bewijs van de historische onbetrouwbaarheid van de Bijbel gebruiken.

Op eenzelfde manier werd over de evangeliën gediscussieerd. Eerst werd beweerd dat ze pas na drie eeuwen gereedgekomen zouden zijn, maar elke tien jaar stelden onderzoekers dat met een paar decennia bij. Inmiddels is de consensus dat ze aan het eind van de eerste eeuw zijn geschreven, maar er zijn zelfs aanwijzingen dat een afschrift van Lucas al rond het jaar 70 in Alexandrië lag. Terugkijkend zie je dat veel conclusies door een verborgen agenda werden ingegeven. Het rationalisme wilde te graag de onbetrouwbaarheid van de Bijbel aantonen.

In de Bijbelse theologie is het tijdperk van het opsplitsen in bronnen en het zoeken naar interne spanningen in de tekst dan ook afgesloten. De aandacht richt zich weer op de Bijbeltekst zoals die nu tot

ons is gekomen. Een narratieve exegese die de aandacht richt op de manier waarop het Bijbelverhaal verteld wordt, is daar een voorbeeld van.

KETTERIJ. Om degelijke wetenschap te kunnen bedrijven heeft men de naturalistische methode bedacht: alleen wat binnen de natuur is waar te nemen, telt mee. Je snijdt er goedkope uitvluchten mee af, omdat je je niet kunt beroepen op bovennatuurlijke zaken. Wat echter als methode is begonnen, is voor velen een waarheid en een geloofszaak geworden: de natuur is alles wat er is.

Het is een vermoeden van de wetenschap geworden, dat soms als dogma komt bovendrijven. Zo schrijft Richard Dawkins in *God als misvatting*: "The big war is not between evolution and creationism, but between naturalism and supernaturalism".

Uiteraard roept zo'n uitspraak reacties op. Maar in die reacties zitten ook denkfouten. De tegenbeweging van creationisme is bijvoorbeeld in een kramp gekomen en heeft zich teruggetrokken in een gebied van conflict, juist ook met andere orthodoxe gelovigen.

Ooit beschreef Augustinus zijn tijd als "de zevende scheppingsdag" en de periodes van de geschiedenis als "dagen". In het moderne creationisme is dat al een ketterij en dienen zelfs de eerste scheppingsdagen- nog voor God op de vierde dag met zon, maan en sterren onderscheid maakte tussen dag en nacht- precies 24 uur geduurd te hebben. Wie zo redeneert, valt uit zijn rol. De rol van de gelovige is om getuige te zijn, niet de advocaat van God te spelen.

GIDS. Geloof en wetenschap hoeven elkaar niet naar het leven te staan. Ze kunnen elkaar juist richting geven en inspireren. Maar dan moeten ze wel leren om elkaar aan te vullen en hun eigen grenzen te respecteren. Het is een mooie uitdaging voor wetenschappers - christen of niet- om het goede voorbeeld te geven en elkaar erop aan te spreken als die grenzen overschreden worden. Lange tijd is de Bijbelwetenschap het voorbeeld geweest van hoe geloof en wetenschap tegenover elkaar staan en elkaar geen ruimte gunnen.

Nu de strijd om jaartallen en bronnen gestreden lijkt te zijn en er hernieuwde aandacht is voor wat de Bijbeltekst zelf wil zeggen, kan ze misschien wel uitgroeien tot een gids, die wijst hoe geloof en wetenschap samen vruchtbaar kunnen optrekken. *Henk Reitsema is apologeet in dienst bij L'Abri, en heeft oudheidkunde, theologie en filosofie gestudeerd.*

Eigenlijk wil ik God niet kwijt

(Redactie. DR)

Het boek 'Heilige onrust' van Frits de Lange heb ik (nog) niet gelezen. Maar als ik de besprekingen mag geloven, met name die van Taede Smedes, hoeft geloof niet meer over God te gaan. Ik begrijp de gedachtegang en onderschrijf die. Ook in mijn omgeving, bijvoorbeeld bij mijn kinderen, herken ik de verlegenheid met het woord 'God'. Toch is er iets in mij – en ik weet ook in anderen – dat mij eraan doet vasthouden. Ik merk dat ik het eigenlijk niet kwijt wil, ja, niet kan missen. Een poging om te achterhalen wat deze gehechtheid waard is. *Wim Jansen*

In Turbulentie beschrijft Annette Herfkens hoe ze in de Vietnamese jungle een vliegtuigcrash overleeft. Na zeven dagen bereikt ze de totale overgave in 'een moment van extatische vrijheid': 'Ik ben het moment. Ik behoor toe aan het Leven zelf! Aan het universum. Aan God.' 'Leven' en 'universum' en 'God' lijken samen te vallen in haar mystieke ervaring. Maar zijn ze ook met elkaar inwisselbaar? Elkaars synoniem?

Ik denk eerder dat er sprake is van een opbouw. De opbouw van een climax. Het woord 'God' onderscheidt zich als het hoogste, het overstijgende, het ultieme. En dat vooral in het tere, het kwetsbare: de vreemde, overvloedige liefde die ze in die bizarre situatie ervaart. God als het beste en edelste in een mens, juist als hij niet meer is dan een wrak.

Voor dat specifieke 'gevoel' hebben we dan toch blijkbaar het woord 'God' nodig. Het enige woord dat deze ervaring dekt.

Magneet

Eigenlijk ben ik het zat, het getob met dat woord. Als ik zie hoeveel 'God' betekent voor mensen die er open voor staan, hoe 'God' een werkelijkheid is in veler leven, dan moet het maar zo zijn dat hele volksstammen bij dat woord aan een kille regelneef in de hemel denken. Dat is onvermijdelijk. Elk woord kan immers tot Babylonische spraakverwarring leiden.

De beleving van de God van de traditie is ook niet zo eenduidig theïstisch als in de huidige theologie soms wordt afgeschilderd. Onze voorouders ervoeren God niet uitsluitend als een

‘bovennatuurlijk, van ons gescheiden wezen’, maar juist midden in de aardse werkelijkheid.

Het is allemaal niet zo zwart/wit.

Zo bezocht ik een doodzieke man in het ziekenhuis. Hij was bepaald niet kerks, type liberaal volksgeloof, maar hij had vast wat we zouden noemen zo’n ouderwets ‘theïstisch godsbeeld’.

Waarom herinner ik me dat bezoek als zo warm en troostrijk?

Nauwelijks nog uit zijn woorden komend zei hij: ‘Dominee, wilt u nog eens wat voorlezen over God? Het maakt niet uit wat. Want als je zo ziek bent als ik, dan hoor je die dingen zo graag’.

Dan hoor je die dingen zo graag...

Die dingen van God. Dat woord ‘God’ dat alles naar zich toe trekt als ijzervijlsel naar de magneet. Een veld van liefde.

Vijver

Ja, ik weet ook niet wat het is en ik heb er geen enkel rationeel argument voor, maar niets of niemand ter wereld kan mij afbrengen van het besef dat er een Liefde is waarin wij allemaal thuiskomen. Ongeacht of je dat nu God, Allah of Brahma noemt. Of licht, bron, het numineuze, het heilige, Nirwana, Logos of helemaal Niets. Natuurlijk is het woord ‘God’ te klein om dat mysterie te bevatten. Daarom moet het ook gezien worden als een symboolwoord dat verwijst, van zichzelf vandaan: het convergerende punt op de horizon, van waaruit talloze lijnen divergeren in een onbevattelijk universum.

Een puntje in de verte, meer is het niet, dat woord ‘God’. Het is in zichzelf niets dan een betekenisloze soortnaam. Het is behelpen zoals elk dichtwoord behelpen is. Maar het roept werelden op.

Voor mij is het van jongs af aan een stille vijver van licht.

Die schoonheid en liefde weerspiegelt.

Aan de oevers waarvan een mens altijd weer op adem komt.

Daarom wil ik het niet kwijt.

Buber: Ich und Du

Tot zover mijn beleving. En ik bevind me in uitstekend gezelschap. Bijvoorbeeld van Martin Buber. Hij stelt: ‘Waar zou ik een woord vinden dat hierop gelijkt om het hoogste aan te duiden? [...] Wij

kunnen het woord 'God' niet schoonwassen en wij kunnen het niet heel maken.'

Echter... veel belangrijker dan het spreken over God acht hij het element van de relatie. Belangrijker dan het woord 'God' is de levende werkelijkheid daarachter. Dat ik die aanspreek: Jij.

Liefde, onze diepste bron, kan immers niet anders dan persoonlijke ontmoeting zijn: Ich und Du.

Of zoals Erica Meijers zijn filosofie samenvat: 'God is de eeuwige Jij die onder alle omstandigheden een tegenover blijft.'

Wim Jansen Theoloog, schrijver en dichter.

Naast het predikant-schap was Wim Jansen (1950) lange tijd werkzaam als docent levensbeschouwing, met name op de Hogeschool Zeeland.

Waardoor wordt jouw waarde bepaald? *(redactie. DR)*

Zolang we onszelf niet als waardevol kunnen zien, zal ons leven zich niet vrij kunnen ontplooien. De stroom van het leven en het geluk worden geblokkeerd. Daarom is het belangrijk dat we ons ervan bewustzijn van welke grote waarde wij eigenlijk zijn. De maatschappij levert zo haar eigen maatstaven om onze waarde te bepalen. Je moet je diploma halen en carrière maken. Pas dan heb je iets om trots op te zijn. Dan voldoe je aan de maatstaven die jouw waarde bepalen. Deze visie staat lijnrecht tegenover die van God. God houdt onvoorwaardelijk van ons. Hij is Degene die in onze 'mislukkingen' juist openingen ziet om Zijn Geest de ruimte te geven. Het is niet voor niets dat we in de Bijbel veel voorbeelden aantreffen van mensen die naar menselijke maatstaven van beperkte waarde waren, maar die juist door God werden uitverkoren voor een belangrijke taak. Mozes was een moordenaar. David, de koning van Israël, had overspel gepleegd en had zelfs de man van de vrouw die hij zwanger had gemaakt, bewust laten omkomen aan het front. Petrus, de leerling die door Jezus tot steenrots van de christelijke gemeente wordt uitgeroepen, begreep Jezus vaak niet en had Hem zelfs tot driemaal toe verloochend. En zo zijn er meer voorbeelden die allemaal laten zien dat God onze menselijke mislukkingen aangrijpt als middelen van geestelijke groei en rijpheid en bovendien onze goddelijke waarde nooit uit het oog verliest. In onze maatschappij is dat vaak heel anders. Kinderen die deuken oplopen in het leven en uiterst kwetsbaar zijn, worden vaak onjuist beoordeeld. Ze hebben niets om

'trots' op te zijn. Daarbij heeft men geen oog voor wat er op zielenniveau met zo'n kind aan de hand is en wat daar allemaal gebeurt. Men kijkt naar de oppervlakte, de buitenkant van het leven en ziet niet wat daaronder is. God kijkt voorbij de oppervlakte. Hij kijkt in de diepte van de ziel. Voor Hem gaat het erom dat we écht zijn, dat we een goede gezindheid hebben. Hij kijkt naar onze goddelijke kern en roept die als het ware wakker, dwars door de zogenaamde 'mislukkingen' heen. Voor Hem is iedereen een waardevolle parel in Zijn hand.

Veel mensen proberen met moeite aan de eisen van de maatschappij te voldoen, maar lopen hierin vast. Ze maken soms beroepskeuzes om waardering te krijgen en niet omdat hun ziel dit zo graag wil. Daar komt bij dat er steeds meer mensen zijn die steeds meer moeite hebben om in de pas te lopen met de eisen van deze tijd. Zij ervaren in hun leven een zware druk die hen wil laten presteren. Ze moeten zichzelf bewijzen. Of liever gezegd: ze moeten laten zien dat ze iets waard zijn. Volgens aardse maatstaven zijn er drie zaken waaraan de waarde van een mens dikwijls wordt afgemeten:

- Je bezit, dat wat je vergaard hebt in je leven: materiële rijkdom geeft status en aanzien, dan tel je mee.

- Je prestaties: wat je doet of gedaan hebt bepaalt je waarde. Het maakt je tot een 'geslaagd' of 'mislukt' mens. Presteer je voldoende, dan ben je van waarde. Doe je dat niet, dan is je leven een mislukking.

- Wat anderen over je denken of zeggen: als we waardering krijgen van anderen, voelen we ons goed. Als die ander maar trots op ons is en positief over ons praat, zijn we gerustgesteld. Maar o wee als we buiten de boot vallen. Dan voelen we ons waardeloos.

Als we goed kijken naar deze drie maatstaven en daar onze eigenwaarde mee verbinden, dan zal de grafiek veel pieken, maar vooral diepe dalen laten zien. Onze waarde schommelt voortdurend, terwijl deze lijn in Gods ogen constant is. De aardse waardering heeft veel met de buitenkant te maken, terwijl voor God niet de buitenkant, maar de binnenkant telt. Niet wat je vergaard of gepresteerd hebt en ook niet wat anderen van je vinden bepaalt je waarde. Je waarde wordt bepaald om wie je bent: een geliefd kind van God.

Anselm Grün zegt: 'Aan de wonden van de oester kunnen parels groeien.' Met andere woorden: juist uit onze verwondingen en mislukkingen kunnen prachtige vruchten tevoorschijn komen. Ik zie verschillende mensen om mij heen die door het leven verwond zijn. Ze voldoen niet aan de maatstaven, maar hebben een hart van goud en staan eerlijk en zuiver in het leven. Sommigen zie ik ook lijden, omdat de maatschappij en zelfs hun dierbaren hun grote waarde niet inzien. Dat is tragisch en vooral pijnlijk. De maatschappij verhardt en is steeds meer op die buitenkant gericht. Dat is de grote ziekte van onze samenleving, opgewekt door het woekerende ego. Het ego is immers gericht op wat anderen vinden. Het wil zichzelf voortdurend bevestigd zien. Mensen die deze bevestiging niet krijgen, moeten hun waarde dus in de diepere lagen van zichzelf gaan zoeken. En die waarde is echt en van constante waarde. De media en vooral Facebook werken mee aan het valse beeld waaraan vooral de jeugd meent te moeten voldoen. Het innerlijke en wezenlijke telt daar niet. Het gaat om hoeveel 'vrienden' je hebt, welke opleiding je hebt genoten en wat voor baan je hebt. Dit maakt veel mensen onzeker. Ze gaan twifelen aan hun waarde.

Als we Gods licht willen verspreiden, dan is het ook onze plicht deze valse betovering te doorbreken door mensen op hun echte waarde te schatten en niet af te gaan op uiterlijkheden. Dan zullen ook onze kinderen de moed krijgen om hun werkelijke zielenpad op het spoor te komen, zodat ze ten diepste zichzelf kunnen zijn. Natuurlijk is daar discipline voor nodig, voor het volgen van je eigen zielenweg. Maar het is belangrijk je daarin niet door angst of de visie van anderen te laten tegenhouden. God heeft vertrouwen in je. Hij wil dat je je grote waarde inziet. Geloof niet in degenen die jouw waarde ter discussie stellen omdat je niet aan hun maatstaven voldoet. Geloof God; Hij zegt dat je van grote waarde bent en dat Hij niets liever wil dan dat je Zijn onvoorwaardelijke liefde in je toelaat.

Wees trouw aan het diepste van jezelf. Want ook al heb jij een lange omweg met misschien talloze fouten gemaakt, het gaat alleen maar om het kostbare nu. Het verleden is er niet meer, het doet er niet meer toe. Misschien is het zelfs zo dat je uit de puinhopen van het verleden nu iets moois kunt opbouwen. Misschien had jij die

zogenaamde 'mislukkingen' nodig om tot de kern van je wezen door te dringen. En om dat laatste gaat het. Om dat alleen.

In de modder van het aardse kunnen prachtige rozen bloeien. Het doet me denken aan dat prachtige lied van Bette Midler, 'The Rose'. Zij sluit af met:

Als de nacht te eenzaam is geweest en de weg te lang en je denkt dat liefde alleen voor de gelukkige en de sterke is. Onthoud gewoon dat in de winter diep onder de sneeuw het zaad ligt dat met de liefde van de zon in de lente een roos wordt.

Leer vanbinnen te luisteren naar de bron die in je is. Welke weg wordt je daar geweest? Welke dromen heb je? Wat voor mens zou jij willen zijn? Volg dat spoor en laat je sturen door God. Dan zul je je bestemming niet missen. Daarbij hoeft het niet om 'grote taken of opdrachten' te gaan. Zorg dat jij je door God laat vormen tot het beeld dat Hij van je heeft en laat het aan Hem over welke uiterlijke vorm dit uiteindelijk zal gaan aannemen. Neem het jezelf niet kwalijk als je geen aansluiting bij deze wereld hebt, want de wereld wordt nu nog grotendeels beheerst door donkere krachten, waaronder het ego van de mens. Vind aansluiting bij God en maak je niet druk om wat de wereld over je denkt of zegt. Staar je niet blind op prestaties of bezit. Wees ten diepste wie je bent.

Want zodra je Gods Geest in je hart toelaat, ben je vernieuwd en kun je behalve een parel, ook een instrument in Zijn hand zijn.

Hoe dat er aan de buitenkant ook uitziet. Blijf geloven in het zaad dat in jou verborgen ligt en dat door Gods liefde tot bloei wil worden gebracht. Geloof in jezelf, geloof in je goddelijke waarde.

Want God houdt van je, onvoorwaardelijk. *Roelof Tichelaar*

Prof. Kuitert is niet meer onder ons. *(Ingebracht door redactie. DR)*

"Ik denk dat jij lezers aanspreekt die Kuitert hebben gelezen."

Dat zei Willem Breedveld, wijlen politiek commentator van het dagblad 'Trouw', eens tegen mij. Het was tijdens een diner. Ik had mijn mond vol kipfilet, zodat ik niet kon vragen wat hij bedoelde.

Kuitert is nu ook wijlen. Hij sprak gereformeerden aan die vooral geloofden in hun eigen geloof en daarop uitgekeken raakten. Is het allemaal wel waar, dat van die almachtige God, het bloed dat ons verzoent, Jezus die uit de doden is opgestaan? Maar in dogma's geloven is iets totaal anders dan in God geloven. Je bent als iemand die aanneemt dat de ingrediënten op het etiket van een bierfles kloppen, zonder ooit het flesje te openen. Uiteindelijk gooi je het dan schouderophalend weg, zeggend dat het je dorst niet lest.

Kuitert pakte een middeleeuws inzicht op en schreef in een bekend geworden uitspraak dat al ons spreken over boven van beneden komt. Vertaald naar het voorbeeld van het bierflesje: alle spreken over binnen komt van buiten. We kunnen over wat er op het etiket staat blijven denken en discussiëren tot we scheelzien, maar alleen als we het flesje openen en het frisse, moutige, hoppige vocht naar binnen laten glijden weten we wat dat lijstje van ingrediënten (of dogma's) echt betekent. Ja, dat lijstje komt tot leven: je drinkt bijvoorbeeld geen bier meer zonder geroosterde mout, zoals je geen geloof meer wilt zonder almachtige God en verrijzenis.

Met zijn sloop van de kerkelijke dogma's scheurde Kuitert het etiket van de geloofsflles en verklaarde in zijn latere werk God 'echt dood'. Ik denk dat God dat wel kan waarderen, hij is immers gespecialiseerd in opstanding en nieuw leven. Misschien dat Kuitert daar iets van opving in de literatuur en poëzie die hem meer gingen inspireren dan de kerk.

Dichters en romanschrijvers proberen voorbij de gewone woorden te komen tot het proeven van de essentie daarachter en daarboven.

Dat heeft Kuitert zelf niet met de theologie gedaan. 'De ware mysticus zwijgt', schreef hij. Volgens mij kun je dat alleen schrijven als je zelf een mystiek besef hebt. Is dit de diepere reden waarom hij de kerk als 'een constructiefout' zag? Omdat al het preken over God per definitie tekort schiet en je er daarom beter mee kunt stoppen? Hier wreekte zich zijn gereformeerde achtergrond waarin een dogma absoluut 'waar' moest zijn. Ook de Bijbel zou 'van kaft tot kaft' goddelijk zijn geïnspireerd. Daardoor dacht hij dat hij met het verscheuren van het dogma ook God doodde. Hij bleef het etiket met het bier verwarren.

Maar pas als we met de geloofsuitspraken gaan spelen komen we daaraan voorbij, dichterbij God. De oude rabbijnen en kerkvaders vonden de letterlijke uitleg van de Bijbel vaak niet erg interessant. Het ging hen om de verborgen spirituele (allegorische) betekenis waarin ze met de tekst speelden totdat de dop eraf vloog en het geestrijke vocht eruit stroomde. Als predikers vandaag eens wat meer met de Bijbel zouden gaan goochelen en schudden, zou het in de kerk gaan knallen.

Wat bedoelde Breedveld precies toen hij zei dat ik lezers die Kuitert hebben gelezen aanspreek? Misschien dat ik voorbij de etiketten graag voor de inhoud ga. Dat is mijn passie (of neurose). Maar ik zal het antwoord nooit weten, had ik op dat diner mijn mond maar niet zo vol moeten proppen. Zowel Breedveld als Kuitert zwijgen nu voorgoed. Zoals ware mystici betaamt.

Ds. Jean-Jacques Suurmond, september 2017

Nieuw Sociaal project.

(Henk de Jong)

We hebben sinds kort een nieuw sociaal project. Het project in de Dominikaanse Republiek, waar we Dokter Ramona steunde, heeft zichzelf overbodig gemaakt.

Als het goed is, is dat ook steeds de bedoeling geweest.

Nu gaan we een Spaans initiatief steunen.

Het heet 'SURG for all'.= Chirurgie voor iedereen.

Surg for all realiseert zijn activiteiten dankzij een multidisciplinaire groep gevormd door artsen, verpleegsters en ook mensen van buiten de medische wereld.

Alle arbeid is onbetaald vrijwilligerswerk.

De artsen komen allemaal uit Valencia. Het zijn gynaecologen en oogheeskundigen, tandartsen en nog andere disciplines.

Zij volgen het idee van de Chinese filosoof Lao-tse, die zei:

Als je een hongerige man een vis geeft, dan heeft hij een dag te eten, maar leer je hem vissen, dan voedt hij zich zijn hele leven. Het doel is om de chirurgisch hulp in derdewereldlanden te verbeteren.

Men wil dit doel bereiken door plaatselijke chirurgen en hun assistenten beter te vormen door ze in allereerst in Valencia gedurende een jaar een opleiding te geven en daarna in hun thuisland te begeleiden en eventueel ook de medische apparatuur mee te geven.

Om zeker te zijn dat men ter plekke blijft werken onder toezicht, moet men tekenen voor een periode van minimaal vijf jaar in hetzelfde hospitaal. In het korte bestaan van het project heeft men Dr. Kitio gevormd in urologie en endoscopie en kon hij terug naar Kameroen met volledig materiaal voor zijn werk.

Ook kon in het St. Elizabeth hospitaal in Shisong (Kameroen) de oogheelkunde sterk verbeterd worden. De universiteitsstudie kon betaald worden voor twee verplegers. Ook de opleiding van twee technici voor alle apparatuur die mee gegaan is, kon bekostigd worden en dat allemaal met giften van heel veel mensen en nu dus ook van ons als kerk van Denia. Voor 2018 staan op het programma een tweede missie in urologie en de vorming van Dr. Lititas en zijn assistenten in Valencia op het vlak van oogheelkunde.

Ook hoopt men een project te starten voor gynaecologie.

Alle activiteiten vinden plaats in Kameroen.

Verslag predikantendag IPNZE. *(Ds. Josée van de Putte)*

Thema: Inspiratie na 500 jaar reformatie. Deze dag vond plaats op 22 september in de Lutherse Kerk in Apeldoorn. Een programma-boekje, met daarin o.a. een minibundel met liedteksten van Alfred Bronswijk, vormde de basis van de informatie-en ontmoetingsdag voor predikanten, verbonden aan de IPNZE, in de prachtige Lutherse kerk in Apeldoorn.

Collega's, al of niet vergezeld door partner, en in de diverse landen in Zuid-Europa betrokken, hadden die dag ruim de tijd om elkaar te spreken. Onder de koffie en tijdens de voortreffelijke lunch en tijdens de korte pauze. De voorzitter Alfred Bronswijk sprak de bijeengekomen predikanten, bijna 30 in getal, toe om hen allen te verwelkomen.

P. Oussoren (bekend van zijn levenswerk de Naardense Bijbel) ging ons voor in een bijbelstudie over de verhalende hoofdstukken uit het boek Genesis, verhalen die vragen om uitleg en toelichting, Genesis 37, 38 en 39. Op een inspirerende en boeiende manier las hij met ons de teksten, die hij opnieuw vertaalde en zocht in de taal en de context van de verhalen naar betekenis voor mensen van vandaag. Wat willen de woorden ons zeggen? Stof trouwens, waar je niet direct over preekt....Moeilijke hoofdstukken die veel uitleg en toelichting vragen over Jozef en de vrouw van Potifar, over Juda en Tamar, over de lijn van Juda die voortgezet wordt in de geschiedenis van Israël.

Het joodse volk redt het en kan geschiedenis maken. Jozef redt het, Juda gaat verder.... Het oude volk Gods ontvangt toekomst.

In de pauze is er een kleine, maar mooie boekentafel, die als vanzelf uitnodigt om iets mee te nemen. Lieder en gedichten, mooie parels voor in de boekenkast en vooral ook om te gebruiken in de eigen context.

Daarna wordt er gezongen. Een kleine bundel met bekende melodieën en nieuwe teksten van collega Bronswijk worden toegelicht en gezongen o.l.v. Theo van Willigenburg, cantor van de Lutherse kerk. De dichter is als vaak, ook nu weer in deze liederen zeer geïnspireerd door water, wolken, zee en duin. Prachtige liederen, die we mee mogen nemen in de context van onze eigen gemeenten.

Waarvoor dank !!

De lunch wordt gebruikt in een chinees restaurant vlak bij de kerk. Zelf zit ik gezellig aan een grote tafel met draaiplateau, waar allerlei lekkers op verschijnt en maak ik o.a. nader kennis met Maaïke Schepers, die net als ik betrokken is bij de kerk in Denia.

Anderen vertellen over ervaringen in Portugal en Turkije. Kortom, de ruim anderhalf uur is eigenlijk te kort.

Na de lunch wordt er door Theo van Willigenburg een inleiding gehouden over de avondmaalsleer van Luther (immers, we zijn bijna aan de afronding van dit jaar van 500 jaar Reformatie). Wat zegt hij daarover?

Luther spreekt over de menselijke, en tegelijk de goddelijke aanwezigheid van Christus in brood en wijn. Luther maakt duidelijk aan de hand van alledaagse beelden, dat Christus zowel volledig God is, als wezenlijk menselijk. Dat is het mysterie, dat ons denk- en begripkader te boven en te buiten gaat. Prachtige beelden gebruikt hij, over een spiegel die in duizend stukjes valt en dat in elk stukje toch het volledige beeld is te zien. Luther wil in deze tekst een aantal van zijn theologische gedachten onderbouwen. Als we over Christus willen denken en spreken, dan moeten we zo van Hem denken, dat God buiten en boven alle creaturen is. Van de mensheid mogen we denken dat zij, hoewel ze schepsel is, één persoon met God vormt. Door Christus, die buiten alle schepselen staat, zowel naar mensheid als naar godheid. Het geloof mag hier concluderen: buiten de schepselen is niets dan deze God en deze mensheid is door Christus met

deze God verbonden, waar zij ook is. Daar waar brood en wijn in Zijn naam worden gedeeld, is Christus volledig aanwezig.

Een theologisch stuk met prachtige uitzichten en stof tot nadenken. Een stuk van de hand van Luther, voor wie dit een zeer belangrijk thema was.

Na deze pittige theologische exercities is het tijd voor thee en pauze.

Na de pauze wordt de voorzittershamer van de IPNZE door Alfred Bronswijk overgedragen aan Ko Brevet, de nieuwe voorzitter. Dit gaat gepaard met een fles champagne met de wens dat het voorzitterschap bruisend en prikkelend mag zijn.

Na de afsluiting met een lied is er tijd voor een drankje en een hapje.

Wat mij betreft een geslaagde dag, het was de moeite van de lange autorit uit Zierikzee meer dan waard. Inhoudelijk goed, ontspannen en ruim de tijd om elkaars betrokkenheid bij het werk van IPNZE met elkaar te delen.

Een zeer hartelijke groet aan u allen, Ds. Josée van de Putte

Vrijheid door vertellingen *(ingebracht door Bram Gerth)*

Ik las dit stukje van Tamarah Benima, een vrouwelijke (behoorlijk) liberale rabbijn en het trof mij. Het stukje vertolkt de meestal bijzondere denkwijze van deze rabbijn en ook al ben je het er niet mee eens, het zet je wel aan het denken en dat kan nooit kwaad.

Boven het stukje staat: *Vrijheid door vertellingen met als ondertitel: wat zijn de afspraken over wat niet besproken kan worden.*

Hieronder het betreffende stukje.

Had u ooit van Graham Swift gehoord? Ik niet. Hij is een Engelse schrijver die onder andere de Booker Prize won. Zijn laatste boek telt in de Nederlandse vertaling 149 pagina's. Ik heb een mateloze bewondering voor schrijvers die geen 400, 500 of meer pagina's nodig hebben om een complete wereld te schetsen. Voor "Kaddish voor een niet geboren kind" wordt Imre Kert'esz door mij gekroond: niet meer dan 110 pagina's in de vertaling. Maar "Moeders zondag" staat nu op de tweede plaats.

Er komt geen Jood in voor. Ook weleens prettig. Ook geen Joods thema. Ik las het omdat ik in een leesclub zit, zoals half Nederland.

Hoe word je door anderen gezien? Hoe zie je jezelf? Wat is liefde? Moet alles worden verwoord om te bestaan? Bestaat er zoiets als "alleen seks"? Wie leeft daadwerkelijk in een klassenmaatschappij? Wat is dienen? Wat is bediend worden? Heeft het leven betekenis als je je door je afkomst niet hoeft te bewijzen? Wat vertel je over jezelf? Kun je het verhaal van een ander kennen? Bestaat er zoiets als opoffering? Wie geeft je de vrijheid? Kan de dood vrij maken? Kan de dood van een ander je jouw vrijheid geven? Hoe vind je lotsbestemming? Word je pas schrijver, musicus, wetenschapper, danser, moeder, bankrover in de loop van je leven? Of ben je het al bij je geboorte, maar moet je alles wat erbij komt kijken nog leren? Kun je je iets herinneren zonder dat je de woorden kent die ervoor worden gebruikt? Of bestaan ervaringen pas als je de woorden en uitdrukkingen kent? Wat geef je prijs? Wat houd je voor jezelf? Kun je leven met een geheim? Wat zijn de afspraken over wat niet besproken kan worden? Kun je getrouwd zijn zonder getrouwd te zijn? Kun je niet-getrouwd zijn ook al ben je getrouwd? Wat is afscheid? Wat is geluk? Wat is verantwoording?

In de aanloop naar Rosj Hasjana en Jom Kippoer is Swift's boek een prima voorbereiding, omdat hij laat zien hoe iedereen moet leven met het besef dat we het meeste in het leven niet kunnen verklaren. Niet verklaren voor onszelf, niet voor anderen, niet voor de Eeuwige. Maar zonder verhaal kunnen we geen verantwoording afleggen, wij niet, de ander niet, de Eeuwige niet.

(Rosj Hasjana is de eerste dag van het nieuwe jaar.)

Collecten komende periode: (1ste collecte altijd voor de kerk)

- 8 okt Onderhoud van kerkzaal en pastorie
- 15 okt. Sociale projecten.
- 22 okt. Onderhoud
- 29 okt. Diaconie (voedselbank)
- 5 nov. Sociale projecten
- 12 nov. Onderhoud

Druiven geven stroeve tanden?!

(Redactie. DR.)

Wie kent de spreekwoorden uit de Bijbel niet? 'Wie een kuil graaft voor een ander ...', 'Een rib uit je ...' of 'Als een dief in de ...'. Grote kans dat je ze allemaal zo aanvult, en van de meeste spreekwoorden ken je waarschijnlijk de betekenis wel. Maar er zijn ook Bijbelse spreekwoorden die niet in het Nederlands terecht gekomen zijn. Heeft iemand weleens tegen je gezegd: 'Als de ouders onrijpe druiven eten, krijgen de kinderen stroeve tanden'? Het is toch echt een spreekwoord dat in de Bijbel gebruikt wordt. Het komt zelfs twee keer voor: in Jeremia 31:29 en in Ezechiël 18:2. De eerste die melding maakt van dit spreekwoord is Jeremia, een profeet in Juda. Hij maakt de verovering van Jeruzalem en de verwoesting van de tempel door de Babyloniërs mee.

De ballingen, die dit spreekwoord in Jeremia's tijd blijkbaar gebruiken, leggen daarmee de schuld van hun rampen bij hun voorouders. Een principe dat al vanuit de tien geboden bekend was (Exodus 20:5). Maar Jeremia geeft hun een nieuw principe: Elk mens is verantwoordelijk voor zijn eigen daden. Het heeft geen zin achterom te kijken naar je voorouders, je moet naar je eigen leven kijken. Het is niet de schuld van God dat het volk in ballingschap gevoerd is, en ook niet van eerdere generaties, maar van het volk en de leiders zelf. Zij hebben verkeerd geleefd en daardoor deze ramp over zichzelf afgeroepen.

Opvallend is dat Jeremia het spreekwoord niet gebruikt als deel van zijn profetieën over oordeel. Het staat juist in het zogenaamde 'Troostboek' (Jeremia 30 en 31). Daarin zegt Jeremia dat er na de ballingschap - de straf van God - een tijd zal komen van redding. En dan zal alles goed zijn, en zal niemand het spreekwoord meer gebruiken.

Ezechiël, die dit spreekwoord ook gebruikt, is een profeet die werkzaam is in Babylonië. Daarheen is hij met een deel van de bevolking van Jeruzalem weggevoerd. Ook volgens Ezechiël is de ballingschap een straf van God voor de zonden van het volk, vooral omdat ze andere goden zijn gaan vereren. Maar ook Ezechiël veroordeelt niet alleen, hij troost ook.

Want uiteindelijk zullen de ballingen terugkeren naar het land van Israël en zal er een nieuwe afstammeling van David op de troon komen.

In Ezechiël 18 wil de profeet duidelijk maken dat God alleen de mensen die iets fout doen straft, en niet hun kinderen. Jij moet kiezen: God rekent jou de daden van je ouders niet aan. De slechte niet, en de goede niet. Je bent dus zelf verantwoordelijk voor hoe je leeft.

Het spreekwoord lijkt misschien wel wat op 'De appel valt niet ver van de boom'. Maar zoals Jeremia en Ezechiël laten zien, moeten we ons daar niet te veel van aantrekken. Elk mens is verantwoordelijk voor zijn eigen daden. De appel kan dus ook wél ver van de boom vallen en men moet zijn bed maken zoals men slapen wil. Dan heb je als kind dus niet per se stroeve tanden als je ouders druiven eten. *Roelien Smit, vertaler en bijbelwetenschapper bij het Nederlands Bijbelgenootschap.*

AKTIVITEITEN:

**** Inspiratie-ochtend**

(ds. W. van Buuren)

Op dinsdag 17 oktober a.s. willen we weer een inspiratie-ochtend houden. Hoewel op deze morgens veel ter sprake kan komen (b.v. wat opviel in de laatste kerkdiensten), willen we dit keer vooral met elkaar nadenken over “zegenen in vrijheid”, waarbij de plaats van “zegenen” en “vrijheid” in de bijbel en in ons leven aan de orde komt. Dat lijkt me ook te passen in het Herdenkingsjaar van de Reformatie.

Een aanzet voor e.e.a. is al op de internetsite van 'Kerk Denia' te vinden, maar ook schreef collega Maaïke Schepers over “zegenen” in het vorige kerkblad. Mijn tekst zal ook afgedrukt beschikbaar zijn, wellicht nog wat aangevuld met opmerkingen over de wonderlijke formulering die de PKN enige tijd geleden aanbracht in de Kerkorde, m.b.t. hetero- en homorelaties. Voor iedereen staat de deur van de pastorie vanaf 10.30 uur open en kan een kopje koffie gedronken worden. De aanvang is dan om 11.00 uur.

**** Filmavond in de Ned. Club Dénia** *(ds. W. van Buuren)*

Des hommes et des dieux. Donderdagavond 19 okt. om 20 uur.

Voor velen is het begrip “martelaar” iets van vroeger en verbonden met mensen die vanwege hun geloof werden vervolgd, gemarteld en gedood. Te denken valt b.v. aan de vervolgingen van christenen onder keizer Nero, of aan de moslimslachtoffers ten tijde van de kruistochten of aan wat de Joden is aangedaan t/m in de W.O. II.

Maar ook buiten de godsdiensten om zijn er martelaren te vinden die vanwege hun levensovertuiging werden verbannen, gevangen genomen en vermoord, zoals dat b.v. geschiedde in de dwangarbeidskampen als de Goulag-archipel voor dissidenten in Rusland en de politieke tegenstanders van apartheid die eindigden op Robbeneiland in Zuid-Afrika of zij die tegen een militaire junta waren en uit vliegtuigen zijn gedumpt.

Nu echter horen we het begrip opnieuw opduiken als we van de gruweldaden horen door extreme fundamentalisten op individuele mensen, groepen of volken, die de vrijheid van meningsuiting en de menselijke vrije waarden verdedigbaar achten. Het fanatisme lijkt daarbij niets meer uit de weg te gaan en zou zelfs worden beloond met de verwelcoming van vele maagden bij de toegang tot een gelukkig paradijs.

Tijdens de filmavond zullen we kort stil staan bij:

- wat zijn martelaren (toen en nu) ?
- hoe stá je voor een levensbeschouwing ?
- wat is fundamentalisme en hoe herken je dat ?
- welke voorbeelden hebben we daarbij en daartegen?
- maakt indoctrinatie verschil met inspiratie, hoe werkt dat en wat is de uitkomst ?
- wat is de bron van voorbeeldig oecumenisch (?) leven en wat is menselijkheid ?

**** 500 jaar REFORMATIE vieren in Denia.**

Op zaterdag 4 nov. Om 19 uur een groot concert door een koor met 200 stemmen. Plaats: de Spaanse Baptisten kerk.

Op donderdag 16 nov. Een kerkdienst van de protestantse kerken in Denia om 20 uur in de Spaanse Baptisten kerk.

Programma van deze dienst:

@ Een groet door de verschillende kerken (2 min.)

@ Twee liederen worden gezongen door de gezamenlijke koren van de betrokken kerken. *De Baptisten hebben een koor van 45 personen.*

@ Preek door pastor: Elias Nofuentes (15 min.)

@ 3 Lieder: # Strong Castle is our God
Amazing Grace
Blessed Assurance

@ Dans door 15 a 20 jeugdigen.

**** Muziekagenda:**

(Cor Pors)

21e internationale orgelfestival in Pedreguer, església de la Santa Creu.

Vrijdag 13 oktober 2017, 20.30 h.

Kwartet Simfónica de Bankia. Jorge Llamas, viool 1, Celia Mateos, viool 2, Ana Valdés , viola, Javier Morillas, violoncel. José David Asensi, orgel.

Werken van J.S. Bach, F.J. Haydn en W.A. Mozart. (Kerksonaten en orgel)

Vrijdag 20 oktober 2017, 20.30 h.

Matthias Schlubeck. Flauta de pa. Josep Vicent Giner, orgel.

Concerten, Sonates en variaties.

Werken o.a. van A. Corelli, J.S. Bach, G.Ph. Telemann en W.A. Mozart

Vrijdag 27 oktober 2017, 20.30 h.

Koor en orkest van La Restoria.

Olatz Moreno, sopraan, Imma Oltra, contra alt, José Martinez, tenor, Joan Carles Morales, bas. Jaume Morell, directie.

Werken: F.J. Haydn: Concert voor orgel en orkest,

F. Schubert: Magnificat, G.F. Händel Messiah (deel 3)

Entrée per concert 15 Euro; Abonnement voor 5 concerten 55 Euro.

Kaartverkoop: Konzert Freunde, Ilse Kübler. Tel. 965 788 840

Proakustik Nicole Paulini, Dénia, Carrer Diana 49, maandag t/m

vrijdag 9.30 – 14.00h. Tel. 965 782 548;

Costa Blanca Nachrichten Benissa, Avda Pais Valencia 58,

Tel. 902702010

En ook op de concertavond aan de ingang van de kerk.

Nieuwe inschrijving:

We heten de Thyemen en Ytie van harte welkom in onze gemeente:

Thyemen en Ytie Damstra. Email: thyemen@damstra.nl

Adres: Calle Congre, Javea. Tel. 0031-653536655

Ned.: Eastwald 24a, 9114 AD, Driezum. Tel. 0511423745

Mededelingen:

Onze sociale projecten zijn:

- SURG for all
- Ooghulp Wereldwijd
- Lilianefonds
- Oikocredit
-

Collectes voor de diaconie gaan naar de Voedselbank in Denia (naar mensen die door de crisis onze hulp hard nodig hebben).

• Predikant

Tot en met 29 oktober zal ds. Willem van Buuren uit Oosterbeek onze predikant zijn. Daarna komt gedurende de maanden november en december ds. Ties Prins. Hij valt in (daarvoor dank) voor de predikant die door ziekte moest afzeggen. Indien u prijs stelt op huisbezoek, verzoeken wij u dit telefonisch of in de kerk zelf te melden bij de predikant.

• De **Kerkband** komt meestal medio van de maand beschikbaar.

Wilt u een bericht ontvangen zodra de Kerkband beschikbaar is op de website (en uw emailadres is bij ons nog niet bekend), stuurt u dan een email aan de secretaris van de kerkenraad (zie onder). Kopij voor de redactie van de kerkband kunt u sturen aan hetzelfde adres.

De volgende Kerkband komt (D.v.) 12 november uit.

• **Mutaties:** Als er veranderingen optreden in uw persoonlijke gegevens in Spanje, Nederland of België, wilt u die dan doorgeven aan de secretaris (zie onder).

• De **kerkenraads**vergadering wordt meestal gehouden medio van elke maand. Als u iets wilt inbrengen, dan ontvangen we graag de stukken twee weken van tevoren.

Email secretaris: ned.int.gem.denia@gmail.com

Nederlandse interkerkelijke gemeente te Denia

Reg.no. 016034 C.I.F.: R-0300445D

Kerkgebouw: Iglesia evangélica - El Arca de Noé,
Calle Sanchis Guarner 9, 03700, Denia

Kerkdiensten: Elke zondag om 11 uur (aansluitend koffie /
thee drinken)

Pastorie: Tevens correspondentieadres.
Carrer Aristeu 23, Marquesa 1, 03700, Denia.

Predikant: Bezoek graag telefonisch aankondigen
tel. 96 578 5045 of 655 520 864 (mobiel)

Kerkenraad:		Telefoon:
Voorzitter:	Cor Pors, Javea,	96 646 0841
Vice-voorz.	Henk de Jong, Javea	60 938 7739
Secretaris/red.	Derk Rozema, Javea,	68 671 7454
Penningm.	Piet vd Brugge, Benissa	96 574 8970
Lid.	Ypie Draaisma, Benissa	96 574 7431
Huismeester	Chris de Jong, Teulada	67 772 9509
red. Kerkband	Bert Boxtart, Javea	67 636 0501
1 vacature		

De emailadressen van de kerkenraad vindt u op de website.

Organisten:	Edo Luynenburg	96 575 6547
	Cor Pors	96 646 0841
	Peter Neeteson	63 497 9620 of 0031-622413706

Hulp in nood:	Martine Gerth	96 579 5152
	Ati de Jong	63 023 8424

Website: www.kerkdenia.nl
Email: ned.int.gem.denia@gmail.com

Vrijwillige bijdragen:

Spanje: Bankrelatie: BBVA. te Javea.
IBAN: ES23 0182 0142 0002 0150 5998
BIC: BBVAESMM

t.n.v. Iglesia evangélica en Denia

Nederland: Bankrelatie: ING te Geldrop
IBAN: NL50 INGB 0004 2235 67
BIC: DLBKNL2A

t.n.v. Kerkvoogdij Ned.int. gem. te Denia